

АЛЕКСАНДАР ПОПОВИЋ

КУС ПЕТЛИЋ

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ / NARODNO KAZALIŠTE
/ NÉPSZÍNHÁZ СУБОТИЦА

СУБОТА, 19. ЈУН

ALEKSANDAR POPOVIĆ

ROOSTER WITHOUT A TAIL

NATIONAL THEATRE SUBOTICA

SATURDAY, 19TH JUNE

FOTO

Режија и избор музике: МИЛАН НЕШКОВИЋ
Драматуршкиња: МАЈА ТОДОРОВИЋ
Сценографкиња: МАРИЈА КАЛАБИЋ
Сценски покрет: ИГОР ГРЕКСА
Костимографкиња: БИЉАНА ГРГУР
Асистент костимографкиње: МАРКО МАРОСИУК
Лектор: САША ЛАТИНОВИЋ

Direction and music selection: MILAN NEŠKOVIĆ
Dramaturge: MAJA TODOROVIĆ
Scene design: MARIJA KALABIĆ
Scene movement: IGOR GREKSA
Costume design: BILJANA GRGUR
Assistant costume designer: MARKO MAROSIUK
Proofreader: SAŠA LATINOVIĆ

Улоге Cast

Миља Бушатлија: МИЊА ПЕКОВИЋ
Селена Сеја Батрићева: САЊА МОРАВЧИЋ
Ђакон Авакум: ИГОР ГРЕКСА
Пиле копиле Пилетићево: ДИМИТРИЈЕ ДИНИЋ
Комнен барјактар: СРЂАН СЕКУЛИЋ
Јохан шустер: МИЛОШ ЛАЗИЋ

Milja Bušatlija: MINJA PEKOVIĆ
Selena Seja Batrić: SANJA MORAVČEVIĆ
Deacon Avakum: IGOR GREKSA
Pile the Bastard Piletić: DIMITRIJE DINIĆ
Komnen the Flagbearer: SRĐAN SEKULIĆ
Johannes the Shoemaker: MILOŠ LAZIĆ

Представа траје 2 сата

The play is 2 hours long

ПИСАЦ

АЛЕКСАНДАР ПОПОВИЋ (1929–1996)

Александар Поповић, за пријатеље Але, за београдску чаршију Жак, једна је од најзанимљивијих личности у новијој историји нашег театра.

Хрупио је на сцену незауостављиво, изазивајући у подједнакој мери неумерену хвалу и неумерено оспоравање, а сам се лично није трудио да се икоме допадне. Дете богатог трговца који је повремено пропадао па се дизао, Поповић је делио судбину оних који су „имали, па немали“. У школу га је возио шофер, а Аца је завидео

друговима који иду пешице, па још стигну да се успут почупају и потуку. Завршио је некако гимназију за време окупације, срцем се определио за комунисте налазећи у њиховој пропаганди једнакост међу људима. Доцније, на Голом отоку, продубио је идеју једнакости утолико што је схватио да су прокламације и партијски програм једно, а текућа политичка пракса нешто сасвим друго.

(...) По повратку са Голог отока градио је цеклондоновску биографију, што ће рећи да је био цинкограф, молер, асфалтер... Подизао је четири кћери с пуно љубави и бриге. И писао неуморно. Прихватили су га у дечјем програму Радио Београда. Међу првим је ауторима детективног романа; године 1959. објавио је *Убиство у шроулу*, криминалистички роман који следи траг велемајстора овога жанра, Жоржа Сименона.

(...) У тих тридесет и неколико година, смештен је целокупан Поповићев драмски опус у који можемо убројати 41 драму за одрасле, 10 драма за децу, око 500 (!) сценарија за телевизијске серије и појединачне емисије, неколико романа за децу и не-зна-се-колико текстова писаних за дечји програм Радио Београда. Уз овај огроман рад, Поповић је налазио довољно времена да путује, седи по кафанама у Београду и дилем Србије, да разговара с познатим и непознатим људима, да се препири и свађа с пријатељима (с непријатељима ионако није говорио), да прима награде и признања и да живи на вансеријски начин.

(...) Поповић је, као и његови драмски јунаци, био дубоко укорењен у свој језик и национални идентитет. Такође, као његови драмски јунаци, поседовао је животну радост и радост игре.

(...) Када је имао новца, расипао је. Кад новца није било, подносио је немаштину без роптања.

(...) Без позоришта није могао да живи, или другачије речено, позориште је било Поповићев макро и микрокосмос. Знао је добро да живот постоји и без позоришта, да постоје људи који никада нису ногом крочили у театар, да се важна дешавања догађају ван позоришта, да се, уосталом, о индивидуалним и колективним судбинама одлучује на другим местима а не у позоришту, али ништа није могло да поколеба његово чврсто уверење да је театар најважније место на свету.

Радомир Путник: *Пићомац Голог ојока*
(*Вечерње новости*, 12. 9. 2012)

РЕЧ АУТОРА

Покушавајући да на неки начин организује стваралаштво Аце Поповића, Радомир Путник издваја четири циклуса, где у једном од њих групише драме: *Бела кафа*, *Мрешћење шарана*, *Кус џешић* и *Пазарни дан*. Радња свих ових комада одиграва се у бурним временима – око II светског рата, а фокус је на „малим“ људима који покушавају да се снађу у таквим временима и живе пристојно колико је то могуће. Иако су „обојени ратом“ и живе последице тог рата, у својој суштини, кад се склони тај политички слој и кад се дође до интима, пред нама су карактери који делују потпуно савремено и њихови односи су нешто што је препознатљиво и истинито и нама данас, 70-ак година касније. То на прву лопту може деловати поражавајуће, као да се нисмо одмакли и напредовали много у својој свести, али опет и не треба ствари гледати тако „црно“. Неки од тих односа су леви, топли и преживели су 70 година јер су везани за суштину нашег бића, за нашу потребу за љубављу и блискошћу. Управо то је била наша смерница када смо кренули да радимо драматизацију овог комада бавећи се транспонованем проблема који ова драма третира на емотивном нивоу. Нисмо желели да се бавимо толико „партизанима и четницима“, колико интимним односима и животима тих маргиналаца који покушавају да пронађу своје место у свету у ком живе. За њих је живот нешто што се „дешава“, нешто за шта се они много не питају, јер они и сами о себи мисле: „ко смо ми да се питамо за нешто?“ Пиле, Миља, Комнен, Сеја, Авакум... Све су то људи које и данас срећемо на улици пролазећи поред уцерица које и даље није стигао да сруши неки инвеститор и на то место „посади“ нову зграду у коју ћемо се уселити ми, који мислимо да смо нешто бољи, да се више питамо и да имамо неког избора. Иако Аца Поповић каже: „Гомила је доказ најгорег избора“, морам да се не сложим јер ретко када је гомила квалитетнијих људи и уметника правила неку представу у тежим животним условима.

Милан Нешковић,
редитељ и Маја Тодоровић, драматуршкиња

Милан Нешковић (Ваљево, 1985)

Завршио је позоришну режију на Факултету драмских уметности Београд, у класи професора Николе Јевтића и Алисе Стојановић. Његове представе учествовале су на фестивалима у региону и иностранству и освојиле педесет и више награда.

На 62. Стеријином позорју (2017) у Такмичарској селекцији учествовао је са две режије: *Маестро* (Народно позориште Сомбор) и *Ружа, увела* (Позориште „Бора Станковић“ Врање), а на 63. са представом *Ожалошћена породица* (Театар „Фјодор Волков“ Јарослав, Руска Федерација). Добитник је бијеналне награде „Љубомир Муци Драшкић“ (2015), која се додељује најбољем редитељу у београдским позориштима по оцени колега глумца, што овом признању даје посебан значај. Поред позоришта, бави се и педагошким радом. Најмлађи је предавач глуме на Академији уметности у Београду.

О ДРАМИ

Идеолошке поделе које су се догодиле унутар српског корпуса током Другог светског рата, остале су забележене у Поповићевој драматургији. Пример је драма *Кус њешић*: ПИЛЕ: Није, значи, патријарх још реаговао, шта ли он чека, докле ли ће да жмури пред чињеницом да је више православних попова пребегло партизанима него што их је приступило Дражи Михајловићу?

АВАКУМ: „Четири дугачке композиције фургона“ – каже он, дрхти му глас, само што не зајеца – „крцате краљевом војском у отаџбини, има наређење Врховне команде да се пред комунистичком најездом повлаче с Немцима.“

ПИЛЕ: Е, изем ти ја ту српску дипломатију која је четрдесет и прве срушила пакт са Хитлером, у тренутку када су се пред њим клањали и Стаљин, и Рузвелт, да би му се сад, кад му је чак и бугарски краљ Борис окренуо леђа, придружили у поразу! (Поповић 2001: 887).

Конечно, у Југославији ће после Другог светског рата бити усвојена марксистичка идеологија која национално сматра другоразредним у односу на класну припадност. Тако наступа следећи кризни моменат за питања националног идентитета, додатно обликован комплексном формулом братства и јединства. Првих послератних година појавиће се у Србији низ проблема. На политичкој сцени јавиће се отпор идеолошкој унификацији, питање разграничења република и касније покрајина, додатно ће закомпликовати статусе нација, а стална претња над српским комунистима била је фраза о великосрпском хегемонизму, наслеђена из међуратног периода. Поповићеви јунаци Пиле и Комнен, за ову проблематику у репрезентативној драми *Кус њешић*, сукобљавају се на онтолошкој равни. У расправи о природи феномена затворске ћелије, показују суштинску разделницу између логоцентричног и идеолошког генерисаног, хиперреалног концепта стварности:

ПИЛЕ: Море, да се носиш ти онамо одакле си и дошао недонешен мене је и предратна жандармерија ухапсила на студентском мајалосу. Могу се ја похвалити да сам већ био у бувари.

КОМНЕН: Како можеш да упоређујеш предратне тамнице с овим данашњим?

ПИЛЕ: Шта имам да их упоређујем, ћелија је ћелија.

КОМНЕН: Није, Пиле, ово је данас народна ћелија.

ПИЛЕ: Никад она није била господска.

КОМНЕН: Била је ненародна.

ПИЛЕ: Свеједно је, и онда, народ у њој трунуо.

КОМНЕН: У *имену* је [подвукла Г. Т.], бре, коњу коњасти, разлика дијаметрална!

ПИЛЕ: Јесу ли, по тој дијаметралности, Комнене, данас и решетке на затвору народне решетке?

КОМНЕН: Него шта су!

ПИЛЕ: А целати, јесу ли и они народни?

КОМНЕН: Јесу, али за ненародни народ (Поповић 2001: 887).

Константан је међутим етички диспут, што показује да писац још увек рачуна на јединствену парадигму. Мотиви (интертекстови) историје, управо у *Кусом њешићу* и њихово поетичко (пародијско) преобликовање указују на деликатну и вишеструку игру веродостојности над празним местом историје" (Бошковић 2010: 24). Верујемо да теза о тематизовању типичног малог човека своје упориште има у оваквом сагледавању историјског наслеђа. Писац свесно актуелизује такву рецепцијску чињеницу да би на том темељу извео *двоструки обрт* и неком врстом очућавања, успоставио аксиолошку расправу о српству. Лакановим речима, „двоструки обрт, речено је, то је рад дела у његовој критичкој функцији, која се држи видљивог и указује на прекорачења, одступања, померања, критикујући ћутке, простим излагањем, по-редак који прекорачује" (Лакан 1988: 215).

Гордана Тодорић,
Александар Поповић – грамски говор о времену и свешћу

ГЛУМЦИ О ПРЕДСТАВИ

Текст Поповића и Нешковићева режија учинили су ме јако срећном у овом периоду, јер сам имала прилику да се бавим нечим што мислим да дуго нисам могла да затекнем у позоришту, у свом раду. А то је да се све коцкице склопе и да је то нешто за шта бих рекла да је „моја шоља чаја“. Представа је камерна,

мало људи може да стане у салу, што не би требало никада да спречава да дође, јер ће доживљај бити још бољи него да је у питању стандардна поставка. Требаће публици стрпљења да сачека извођење за које ће бити места, али надам се да ће им се то вишеструко исплатити јер ова прича је нешто што је свима нама данас потребно, да чујемо, да у позоришту видимо, преиспитамо. Када дођу тешка времена, сви се баве тешким темама, а за малог човека не буде разумевања и свако од нас се удева како и где стигне. Зато видети себи сличне, препознати своје образце, механизме опстанка, самоодбране, трпљења и чега све нема у нашим животима јако је корисно.

Миња Пековић

Већ дуже време праве се представе о неким великим идејама. Ја не могу да се вежем за идеју, могу да се вежем за човека и тако могу да схватим неки проблем. Мислим да ова представа баш прича о тим малим људима и мислим да је зато важна. Она се дешава у неком дворишту, иза зграда, где су они заборављени и боре се за опстанак. Важно је да нас подсети да не заборавимо те људе који су у неким двориштима, негде иза, а можда смо и ми сами у том дворишту. То је нешто за размишљање. Представа је битна јер нас упућује да више водимо рачуна једни о другима сваког дана.

Димитрије Динић

WRITER

ALEKSANDAR POPOVIĆ (1929-1996)

Graduated from the Third Male Grammar School - this is when he was drawn into communist and left-wing ideas. As a senior, during the Cominform, he was taken to Goli Otok where he spent five years. He talked about those years very rarely, but we incorporated them into his literary work. After returning from the prison, he held different positions, as a painter, a road-maker, a builder, a zincograph, a glass-maker, and others, all while being spied on by the regime.

In 1950, he accepted the invitation from Duško Radović and the Radio Belgrade to write radio dramas for children. His first title, a crime novel *A Murder in the Triangle*, was published in 1959. He was a freelance artist until his death. He wrote mostly comedies and satires, but he was successful at other genres as well, so his oeuvre is rich with children's dramas and screenplays for TV shows and dramas.

Plays based on his dramas were staged by almost every theater in Serbia. His dramatic work has left a huge mark not only in the history of Serbian literature but in the history of Serbian theater as well because the stage plays were the essence of his art. He has received numerous awards: Extraordinary Sterija's Award in 1965, Sterija's Award in 1967, 1990, 1991, and 1994, Sterija Award for Merit in 1969, *Večernje Novosti* Award in 1985, 1991, and 1995, the Theatre Meetings of the B&H Theaters Award in 1989, Joakim Vujić Statuette in 1991, Award for the Best Post-War Drama in 1993, Joakim Vujić Meetings Award in 1993, the Zemun Fest Award in 1994, and the Person of the Year Award in 1996.

DIRECTOR

MILAN NEŠKOVIĆ (VALJEVO, 1985)

Graduated in Theatre Direction from the Faculty of Dramatic Arts in Belgrade, in the class of professors Nikola Jevtić and Alisa Stojanović. His plays participated in regional and international festivals, winning over fifty awards. His plays *Maestro* (National Theatre Sombor) and *Rose, Withered* (Theatre "Bora Stanković" Vranje) were performed in the Competition Selection at the 62nd Sterijino Pozorje Festival in 2017,

while *The Bereaved Family* ("Fyodor Volkov" Theatre Yaroslavl, Russia) was performed in the Competition Selection at the 63rd Sterijino Pozorje Festival in 2018. He has won the biennial "Ljubomir Muci Draškić" Award in 2015 for the best director in the theatres of Belgrade

by fellow actors, which holds special significance. Besides theatre work, he is active as a pedagogue and is the youngest lecturer of Acting at the Academy of Arts in Belgrade.

ABOUT THE DRAMA

(...) There is a constant ethical dispute, though, which tells us that the writer is still counting on a unique paradigm. The motives (the intertexts) of the history, precisely in *Rooster without a Tail*, and their poetic (parodic) transformation, point out a delicate and intricate game of credibility over the empty place of the history (Bošković 2010). We believe that the thesis on the thematization of the typical everyman has its basis in this view of the historical heritage. The writer consciously revisits that sort of a reception fact to, using that as a basis of his opinion, perform a double turn and, with some kind of alienation, establish an axiological discussion about the state of being Serbian. In Lacan's words, a double turn is said to be a work of art in its critical function, sticking to the visible and indicating oversteps, deviations, and shifts, all while criticizing in silence, using simple expositions, and order that transcends" (Lacan 1988).

Gordana Todorić,
Aleksandar Popović - Dramatic Speech on Time and the World

ACTORS ABOUT THE PLAY

Popović's writing and Nešković's direction made me very happy in this period because I had the opportunity to do something that I feel I would not be able to find in my theater work for a long time. And that is to put the pieces together, which is my cup of tea. This is a chamber play and a few people can fit in the hall, which should not stop anyone from coming, as the experience will be better than in a traditional setting. The audience will need the patience to find performances with available seats, but I hope that it will pay off for them over and over again, because this story is something that we all need to hear, see, and re-examine in the theater today. When difficult times arrive, everyone deals with difficult topics, and for an everyman out there, there is no understanding, and each of us fits how and where we can. That is why it is very useful to see someone similar to us, recognizing our patterns, mechanisms of survival, self-defense, suffering, and everything that is not in our lives.

Minja Peković

For a while now, theatre plays are all about big ideas. I cannot relate to an idea, but I can relate to a person, and understand a problem that way. I think this play is about these little people and I think that this is why it is important. It happens in a backyard, behind buildings, where people are forgotten and fight for survival. This play is important because it reminds us not to forget those people who are in these backyards, somewhere behind, while we may be in such a backyard ourselves. That is something to think about. The play is important because it encourages us to take more care of each other every day.

Dimitrije Dinić

